

devoted to the phenomenon of thematic and problematic analogies in Russian and Arabic folklore on the proverbs and sayings material.

Key words: folklore, proverbs and sayings, conception, variation, determination, category.

Стаття надійшла до редакції : 25.04.2012 р.

Прийнято до друку : 27.04.2012 р.

УДК [398.9 : 392.51] (477.61)

О. В. Скиба

**МАЛІ ФОЛЬКЛОРНІ ЖАНРИ
В СТРУКТУРІ ВЕСІЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ОБРЯДОДІЙ
ЛУГАНЩИНИ**

Весілля без фольклорних жанрів ніколи не відбувається. Воно завжди насичене різними зразками усної народної творчості. Так, зокрема у виданні Наталії Василівни Курганової „Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки” представлені прислів'я та приказки весільної тематики як зразки народного мудрослів'я. Наприклад, автор подає такі малі фольклорні жанри, що характеризують обряд сватання, одруження: „Сватай ту, яку сам хочеш, а не ту, яка за тебе йде”; „Не шукай краси, а шукай доброти”; „Вибирай жінку на цілий вік”; „З гарною одружитися – є на кого подивитися”; „Коли нема козака, то підеш і за пенька”; „Гірка редька, та їдять, гірко замужем, а біжать”; „Не спаруєш голубки та півня, бо голубка півневі нерівня”; „Добра дівка: як старости ідуть, тоді хату мете”; „Засватана дівка всім гарна”; „Сватає сто душ, а чоловік буде лиш один”; „Сватає сім, а дівка буде не всім”; „Перш ніж одружитись, треба роздивитись”; „Сів зажурився, що з немілою оженився”; „Кіт гуде – весілля буде”; „Заміж вийти – не дощову годину пересидіти”; „Заміж іти – треба знати, що нема ні вислуг, ні відставки”; „Одрізана скиба од хліба”; „Одрізану скибу до хліба не притулиш” [1, с. 165 – 167].

Весільній церемонії притаманні саме фольклорні жанри. Найчастіше вживані тости, привітання, побажання, пісні. Особливе місце серед них належить малим жанрам фольклору, а саме: прислів'ям, приказкам, загадкам.

Мета статті – з'ясувати особливості побутування малих фольклорних жанрів (паремій) у структурі весільного комплексу обрядодій Луганщини.

Досліджуючи фольклор, особливості обрядових пам'яток Старобільщини, зазначимо, що цей пласт народної творчості (прислів'я та приказки) не пішов у небуття, а й сьогодні є джерелом натхнення, надії, вчить усіх шанувати вічне – родинне тепло: „Свадьба йде – весь народ гуде”; „Через день – та й весілля, через хату – та й весілля”; „На весіллі всі свати”; „Коли любиш – так женися, а не любиш – відступися”; „Не дай Бог коня лінивого, а чоловіка ревнивого”; „Не заглядайся на чужу жінку, бо свою загубиш”.

Історія весільних традицій віддзеркалюється і в інших фольклорних жанрах, наприклад, у казках через паремії, загадки. Звернення до золотої скарбниці усної народної творчості дає можливість простежити найпоширеніші мотиви: викрадення нареченої проти її волі, видання заміж у відплату за допомогу, отримання нареченої через виконання наказів та завдань весільного випробовування. Так, у казках юнак, який допоміг перемогти у війні ворогів, отримує винагороду – прекрасну дівчину в наречені, яка найчастіше була донькою царя.

Уславлення любові й інших людських чеснот у казках відбувається шляхом вкраплення в них загадок.

До обрядового фольклору належать загадки, що супроводжують весільний обряд викупу нареченої. Дружка, подруги нареченої, свестя (молодша сестра нареченої), як і в давнину, проводять усілякі випробовування, з якими наречений повинен з честю справитися. Загадки були доміантними серед випробовувань та стосувалися переважно сімейного життя та побуту: „Яке слово складається з семи однакових літер? (Сім'я)”; „Одного батька й однієї матері дитина, а нікому із них не син (Дочка)”. Окрім відповідей на загадки, наречений має виконати й інші завдання: вгадати поцілунок своєї нареченої на папері, назвати її розмір взуття й відшукати його серед іншого, пізнати наречену з закритими очима чи з-поміж інших дівчат однаково вбраних. У казках описано інші види завдань для нареченого: за ніч викорчувати дубовий ліс; зорати поле, засіяти його, виростити пшеницю, зібрати й змолотити її та до ранку спекти з неї хліб; за ніч виростити три сорти винограду й до ранку зробити з нього вино. Так, герой казки „Як хлопець-мисливець переміг розбійників і женився на царівні” вбиває дванадцять розбійників у кімнаті сплячої царівни, залишивши їй записку: „Се зробив той, хто склав загадку: „Один убив двох, а два вбили дванадцятьох. Відгадайте”. Щоб знайти героя, царівна обіцяла вийти заміж за того, хто цю загадку відгадає.

Як бачимо, наречений повинен подолати непростий шлях до будинку нареченої, проявивши свої знання, уміння й навички спритності, кмітливості, здатність впокорювати природні стихії – не згоріти, не змерзнути, не втонути тощо. Крім правильних відповідей на загадки, що пов'язані з конкретною особою, з портретною характеристикою своєї другої половинки, він повинен продемонструвати свою готовність до шлюбу й проявити надприродні здібності, щоб досягти бажаного – з'їсти

три порції капусти, випити три келихи вина. Завдання спрямовані не лише на застосування фізичної сили, а й на прояв мудрості, розуму, здатності знаходити вихід з різних ситуацій. Залогом успішного викупу нареченої є безперечне відгадування загадок та виконання різноманітних завдань.

Як бачимо, відгадування загадок, виконання завдань – це один із шляхів до шлюбу, що належним чином спрямовує дію весільного процесу. Подібними завданнями супроводжують і нині обряд весілля на Луганщині. Чітко простежується вкраплення текстів малих фольклорних жанрів в обряди викупу та сватання, що розкривають своєрідність весільного дійства, різне ставлення його учасників до людських цінностей (поцінування не лише матеріальних, а й духовних, моральних якостей).

Знання паремій, зокрема, прислів'їв, приказок, загадок, створює усі передумови для успішного поєднання у шлюбі двох сердець. Ми приєднуємося до думки багатьох дослідників цього жанру про те, що загадки (завдання) запозичені чарівними казками із стародавніх обрядів. Зафіксовані вони і у весільних обрядодіях Луганщини.

Подальшого вивчення потребує питання побутування означених малих фольклорних жанрів у інших регіонах Слобожанщини.

Список використаної літератури

- 1. Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки / укладач Н. В. Курганова. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. – 320 с.**
- 2. Українське народознавство: навч. посібник / за ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів : Фенікс, 1994. – 608 с.**

Скиба О. В. Малі фольклорні жанри в структурі весільного комплексу обрядодій Луганщини

У статті здійснено дослідження особливостей побутування малих фольклорних жанрів у процесі весільних обрядодій на Луганщині. Аналіз слобожанських весільних традицій засвідчує, що цей пласт народної творчості (прислів'я та приказки, загадки) не пішов у небуття, продовжує функціонувати, проявляючись, зокрема, у структурі весільного обрядового комплексу. Особлива увага звертається на характер відтворення загадок у весільній церемонії.

Ключові слова: весілля, жанр, фольклор, традиція, прислів'я, приказка, загадка.

Скиба О. В. Малые фольклорные жанры в структуре свадебного комплекса обрядовых действий Луганщины

В статье осуществлено исследование особенностей бытования малых фольклорных жанров в процессе свадебных обрядовых действий на Луганщине. Анализ слобожанских свадебных традиций свидетельствует о том, что этот пласт народного творчества (пословицы и поговорки, загадки) не канул в небытие, а продолжает функционировать, проявляясь, в частности, в структуре свадебного обрядового комплекса. Особенное внимание обращается на характер использования загадок в свадебной церемонии.

Ключевые слова: свадьба, жанр, фольклор, традиция, пословица, поговорка, загадка.

Skyba O. V. Small folk-lore genres in the structure of wedding complex of ceremonial actions of Luhansk region

In the article research of features of the small folk-lore genres is carried out in the process of weddings ceremonial actions of Luhansk region. The analysis of weddings traditions of Slobozhanshchyna testifies that this layer of folk creation (proverbs and saying, riddles) not dripped in nonexistence, but continues to function, showing up, in particular, in the structure of wedding ceremonial complex. The special attention applies on the pattern of the use of riddles in a wedding ceremony.

Key words: wedding, genre, folk-lore, tradition, proverb, saying, riddle.

Стаття надійшла до редакції : 17.02.2012 р.

Прийнято до друку : 27.04.2012 р.